

L'Aliança, 135 anys de vida associativa

La societat 'Aliança al carrer de Wad-Ras (actualment Doctor Trueta) cantonada Rambla.

La Societat Recreativa i Cultural l'Aliança va ser fundada per 59 persones el 19 de setembre de 1869. Com moltes altres entitats d'aquesta mena, va ser afavorida pel clima polític més obert de la Revolució del 1868. La primera junta va llogar un local al número 6 de la Rambla, que encara era rambla, i va escollir com a president Lluís Remisa. Quatre anys més tard, Joan Agustí i Carreras, que va arribar a ser alcalde de Sant Martí, va substituir-lo.

Els primers temps, els pioners van promoure un quadre escènic, una biblioteca, una coral anomenada Apolo i una revista, *El Eco de la Alianza*, que ha anat sortint intermitentment al llarg de la vida de l'entitat. Les finalitats fundacionals, que ja estan consignades en els estatuts més antics —aprovats el 6 d'agost de 1880—, són essencialment tres: gaudir de les funcions recreatives, proporcionar volums a la biblioteca i constituir una germandat d'ajuda

mútua entre els socis. Cal tenir present que en aquells temps no existia cap mena de seguretat social. Fins i tot, dins d'aquesta vessant social, arribaren a obrir unes escoles el 1884, que van durar fins a la Guerra Civil.

L'edifici de Caterina Massaguer

Caterina Massaguer i Janer havia comprat el 1875 uns terrenys prop de la Rambla, i el 1884 va aixecar un edifici per a l'Aliança, que s'hi va establir

en règim de lloguer. L'any següent, el nou local va acollir els primers Jocs Florals de l'entitat. Són anys d'esplendor per a l'entitat que s'estronegen de sobte amb el suïcidi del seu president, que al mateix temps és alcalde de la població, l'esmentat Joan Agustí i Carreras. El va substituir Miquel Trullàs, d'una família de fabricants del barri.

L'Aliança era una entitat implicada en els problemes del barri. El 1873, quan l'entitat només tenia quatre anys de vida, van representar una funció per recollir diners per a les famílies que tenien algun membre lluitant contra els carlins.¹ El programa estava format per una obra llarga en castellà, *El jefe*, una de curta en català, *El triomf de la República*, i l'actuació de la coral Apolo. El 1896 van tornar a promoure una representació i una cavalcada, amb altres entitats de Sant Martí, per a ajudar els soldats ferits de la població que tornaven de la guerra de Cuba. Amb els diners recaptats van donar cent pessetes a cadascun dels nois.

No tot eren accions d'aquesta mena. La vida social transcorria entre representacions teatrals, concerts i sessions especials —en les quals hi havia una necrològica per recordar els socis desapareguts durant l'any— i la principal finalitat era distreure els socis.

La crisi dels anys vint

El 1919, el president d'aleshores, Camil Riu, va acordar fer el nou local, que havia quedat petit, amb Ignasi Sala Meseguer, fill de Caterina, que ja havia mort. Ignasi Sala era un fabricant de paper que respectava la voluntat de la mare, però que va entrar en conflicte amb l'entitat, quan es va endarrerir en els pagaments. El 1927 va comunicar als aliancistes que ha-

Ball a l'Aliança al carrer de Wad-Ras. Anys trenta.

Homenatge a la vellesa de La Caixa al Casino l'Aliança. Any 1940.

vien de deixar el local i va posar el cas en mans dels jutges.² Les reunions socials les van celebrar des d'aleshores a l'Ateneu Colón.

Veient que no se'n sortien, el 18 d'abril de 1928 un bon nombre de

Jo es Florals al Casino l'Aliança. 8 d'octubre de 1969.
FOTO: SUAREZ

socis van constituir en reunió celebrada a l'Ateneu Colón una nova societat, Casino La Aliança, com a continuadora de l'anterior, i va passar a ser-ne president Napoleó Ferran. Van decidir emprendre una sèrie d'accions per eixugar el deute existent i comprar un solar per aixecar un edifici nou, que és encara l'actual, i del qual va tenir cura l'arquitecte Amadeu Llopart. Mentrestant, van llogar un local també a la Rambla, on havia estat instal·lada la Unió Patriòtica, un moviment creat pels partidaris del dictador Miguel Primo de Rivera. El local els va durar poc, ja que el Govern Civil el va clausurar per un suposat escarni precisament a la bandera d'Unió Patriòtica, que desfilava a la processó de Corpus i passava per davant de la nova seu del Casino.³

Èxits i guerra

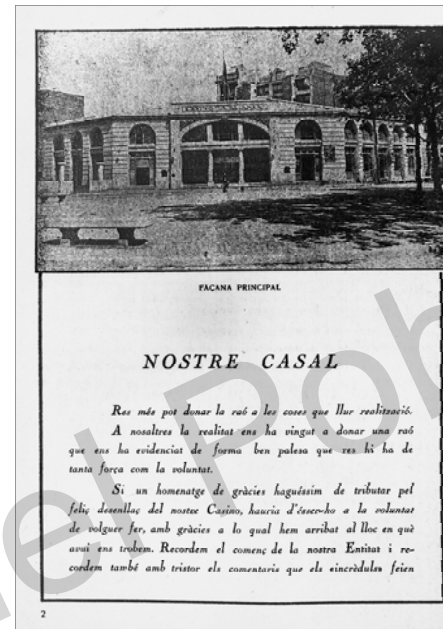
Des del 1930, que ja va disposar de local propi, el Casino l'Aliança començà a tenir un pes més important a la societat poblana. Actuacions de tota mena, balls, concerts, un concurs per tenir un escut propi, tot semblava anar-li de cara després de la crisi que va dur l'entitat pràcticament a la desaparició. Cada final d'any tenia lloc una actuació de l'Associació Obrera de Concerts que dirigia Pau Casals.

En esclatar la Guerra Civil es va instal·lar al Casino el Comitè de Defensa de la CNT, igual que als locals de l'Aliança Vella, que s'havien transformat en cinema, s'hi van posar les Jovents Libertàries. El Sindicat Únic de l'Espectacle, que depèn també de la CNT, també participa en la confiscació i imposa un president a l'entitat.

La postguerra

El Casino no va ser autoritzat a reprendre les activitats fins al 8 d'octubre de 1940, amb un president que mereixia la confiança del règim franquista, Pere Cortés. Quatre anys més tard es van inaugurar les obres del pis superior del Casino i l'edifici va quedar tal com avui encara es pot contemplar. El Casino tenia en aquells moments al voltant dels 900 socis. El 1946 va ser autoritzat a representar algunes obres en català, com ara *El ferrer de tall*, de Pitarra. Un any després va passar per un altre tràngol, en ser tancat per haver sorprès la policia una nit d'abril una timba de joc.⁴

Sempre mancat de diners, com tantes entitats, durant l'hivern del 1953 van llogar per primera vegada la sala per gravar un disc. Aquest acord

Publicació del Casino l'Aliança on es veu la façana principal. Anys trenta.

Títol de soci de la Societat l'Aliança del Poble Nou. Any 1929.

amb l'empresa Odeon va anar seguit d'altres acords, que van ajudar l'economia del Casino durant molt de temps. Llogar el local es va revelar com una bona solució.

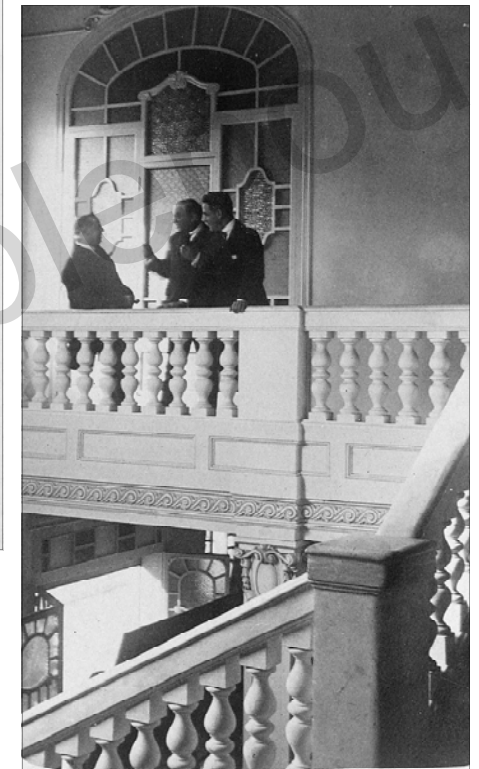
Deu anys després, va ser Raimon qui va cantar per primera vegada al Poble Nou, en un concert organitzat per la revista *Quatre Cantons*. Mentrestant, el 1971 s'havia creat la figura del soci infantil i el 1974 es va autoritzar que, per fi, les dones poguessin ser sòcies. Van haver d'hipotecar, tanmateix, l'edifici amb La Caixa per poder disposar de fons.

L'entitat havia començat ja a obrir-se a activitats externes, i es van repre-

sentar diverses obres de teatre en les temporades conegudes com "off-Barcelona", que van permetre estrenes de Joan Brossa, o representacions d'*El retaule del flautista* i *La setmana tràgica*. També va participar activament en la campanya contra l'especulatiu Pla de la Ribera a finals dels anys seixanta.

El Casino l'Aliança ha mantingut a empentes i rodolons la presència social al Poble Nou, tot i que el temps més viu de les entitats socials sembla que ha passat.

RAIMON BONAL
JOSEP M. HUERTAS⁵

Escalinata de l'Aliança vella.
DONACIÓ: FAMILIA SARASQUETA BENGURELL

NOTES

- MIRRI, Maria Teresa, *Vida quotidiana en un poble industrial*, pàg. 118. Arxiu Històric de Sant Martí, 2001.
- Poble Nou*, 19 de juny de 1927.
- Poble Nou*, 29 de juny de 1928.
- BOU, Ramon et al., *Un tomb per l'Aliança del Poble Nou*, pàg. 47. Autoedició, 1994.
- Aquest treball és en bona part obra d'un sociòleg ja desaparegut, Raimon Bonal, que va fer un estudi del barri el 1975. Josep M. Huertas s'ha limitat a posar-lo al dia.